GŁOS POMORSKI

Nr. 253 — Rok 3. (GAZETA POMORSKA) **Numer pojedyńczy 10000 mk.**

Prenumerata miejscowa: Przy odbiorze w ekspedycji i w agenturach miejscowych miesięcznie **105.000** mk., przedpłata na poczcie z od noszeniem do domu miesiecznie **111.750** mk. — pod opaską w Polsce i do Gdańska 125.000 mk., do Niemiec 160,000 mk. polskich lub ich wartość walutowa, do Francji 5,— frc., do Anglji 0,8 shilling, do Stanów Zjednoczonych 35 centa. W razie nieprzewidzianych wypadków jak strejki, przeszkody techniczne itd. prenumeratorzy nie mają prawa żądania niedostarczonych numerów, lub zwrotu prenumeraty. — Rękopisów nadesłanych nie zwraca się.

Rachunek bieżący: Bank Powiatowy, Grudziądz, Bank Związku Sp. Zarobk. Danziger Priwat-Aktienbank Gdańsk i Grudziądz. — P. K. K. P. Grudziądz. — Konto czekowe **Gdańsk nr. 2980.** Konto pocztowe: Kasa Oszczędności Oddział w Poznaniu nr. 201 193. Miejsce płatności wykonania: Grudziądz.

Ogłoszenia z Polski: Wiersz wysokości milimetra **w dziale ogłoszeniowym** na stronie 8-łamowej 6000 mk., **w dziale reklamowym** na stronie I 3-łamowej przed tekstem30.000 mk., wśród tekstu 20000, za tekstem 15000 mk., dla W. M. Gdańska obowiązują te same ceny, dla **Niemiec** dochodzi 150% nadwyżki, dla reszty zagranicy 200% nadwyżki, płatne w markach polskich lub ich wartości walutowej. Za tłómaczenia oblicza się 20% nadwyżki. — **Rachunki** są natychmiast płatne, w razie zwłoki dłuższej niż 72 godzin stosować będziemy ceny bieżące, skreślając wszelkie rabaty. — **Administracja nie przyjmuje** odpowiedzialności za terminowe umieszczenia ogłoszeń

Dyrektor przyjmuje od godz. 10-tej do 11-tej przed południem
Redaktor Naczelny przyjmuje od godz 11-tej do 12-tej w południ

Redakcja i Administracja Groblowa 27/29. | **Grudziądz,** wtorek, dnia 6-go listopada 1923. | Telefon nr. **50** i **51.**

Marsz rewolucjonistów na Berlin.

BERLIN, 4. 11. (Pat-) Dzienniki potwierdzają wiadomość, iż poseł bawarski w Berlinie Praeger zawiadomił kanclerza Rzeszy, iż nielegalne formacje zamierzają maszerować na Berlin w razie niezaprowadzenia dyktatury prawicowej.

Bawarskie stronnictwo centrowe żąda ustąpienia Stresemanna i Eberta.

MONACHJUM, 4. 11. (PAT. W. B. K.) Zarząd bawarskiego stronnictwa centrowego, do którego należy także minister sprawiedliwości Gärtner przyjął rezolucję, żądającą natychmiastowego ustąpienia gabinetu Stresemanna i także prezydenta Rzeszy Eberta.

Krwawe walki w Chemnitz.

Berlin, 4. 11. (Pat.) W Chemnitz doszło do starcia pomiędzy reichswehrą a ludnością, w wyniku której byli zabici i ranni. Reichswehra zajęła lokal redakcji organu socjalistycznego w Zwickau.

Badenji grozi niebezpieczeństwo.

Berlin, 4. 11. (Pat.) „Vorwärts" donosi: Rząd badeński zwrócił uwagę rządu Rzeszy na niebezpieczeństwo, grożące Badenji ze strony organizacji nacjonalistycznych w Bawarji.

Rząd badeński domaga się od rządu Rzeszy, aby poczynił odpowiednie kroki w Monachjum w celu zabezpieczenia Badenji.

Polsce należą się budynki w Gdańsku.

Paryż, 4. 11. (Pat.) Konferencja ambasadorów omawiała sprawę opróżnienia i oddania Polsce do użytku budynków w Gdańsku, jej przyznanych. Postanowiono zwrócić się do konsulatów w Gdańsku: angielskiego, francuskiego i włoskiego z poleceniem, aby interwenjowały w tej sprawie u senatu gdańskiego.

Zatarg Jugosławji z rządem bułgarskim.

Ostra nota Jugosławji — Demarche Małej Ententy.

Wiedeń, 4. 11. (Pat.) „Neue Freie Presse" [illegible] z Zagrzebia:

Dziś odbyło się w Białogrodzie nadzwyczajne posiedzenie rady minstrów pod przewodnictwem króla.

Przedmiotem narad było zredagowanie noty, którą poseł jugosłowiański w Sofji Rakic ma wręczyć rządowi bułgarskiemu.

Nota zredagowana jest podobno w ostrym tonie i domaga się wykrycia i ukarania sprawców zamachu, pochodzących z kół zbliżonych do komitetu macedońskiego.

Nota domaga się nadto odszkodowania z tytułu dokonanego zamachu.

Przewidziane jest również demarche Małej Ententy u rządu bułgarskiego.

Komuniści i socjaliści ogłosili w Polsce strajk generalny 5 listopada b. r.

Wojewoda krakowski i delegat rządu w Wilnie wzywają ludność do spokoju.

Kraków, 4. 11. (Pat.) Wojewoda krakowski p. Gałecki wydał odezwę z powodu usilnej agitacji, szerzonej w kołach socjalistycznych i komunistycznych za strajkiem na dzień 5 bm.

Odezwa głosi, że wszelkie próby akcji antypaństwowej będą stłumione w zarodku i wzywa ludność do zachowania spokoju.

Wilno, 4. 11. (Pat.) Delegat rządu polskiego w Wilnie grozi pociągnięciem agitatorów do surowej odpowiedzialności. — Pochody i demonstracje w woj. krakowskiem i w wileńskiem są zabronione aż do odwołania. --

*

Kraków, 4. 11. (Pat.) Praca w tutejszym Urzędzie Poczt., telegr. i telefon. jest już całkiem **normalna.**

*

Katowice. 4. 11. (Pat.) Strajk pocztowy należy uważać za całkowicie **zlikwidowany** w Katowicach i Królewskiej Hucie.

*

Warszawa, 4. 11. (Pat.) W likwidacji straj[illegible]jowego zaszło o tyle dalsze polepszenie, że prz[illegible]na część strajkujących warsztatowców i palaczy w[illegible]wie **powróciła do pracy.**

W ciągu dnia dzisiejszego połączenia dalekc[illegible]e ze wszystkimi ośrodkami prowincjonalnymi były w[illegible]żytej mierze podtrzymane.

*

Skutków powszechnego strajku, jaki prokla[illegible]wał Centr. Kom. P. P. S. na dzisiaj, nie dałoby się przewidzieć. — Zbrodnicza ta akcja spotka się z **godną i obywatelską postawą robotnika polskiego,** który nie pójdzie na lep demagogji, godzącej nietylko w byt państwa, ale i w żywotne interesy szerokich warstw pracowniczych.

Przekonani jesteśmy, że odezwa strajkowa P. P. S. **nie wywoła szerszego echa,** a pozostanie jedynie pogróżką bez znaczenia.

Zwycięży instynkt samozachowawczy i zdrowa myśl obywatelska. (Red.)

PADEREWSKI WYJECHAŁ DO AMERYKI.

Paryż, 4. 11. (Pat.) Paderewski wyjechał wczoraj do Ameryki, żegnany na dworcu przez licznych przedstawicieli świata politycznego i dyplomatycznego, a m. i. przez delegatów ambasady Stanów Zjedn.

Giełda pieniężna

z dnia 5 listopada

Złoty polski	232 500
Marka niemiecka	0 00000
Dolary Stanów Zjedn.	1.750.000
Franki francuskie	101,000
„ belgijskie	87 500
„ szwajcarskie	310.000
Funt szterling ang.	7.780.000
Liry włoskie	77 000
Guldeny holenderskie	675 000
Korony szweckie	459,000
Korony duńskie	300.000
Korony norweskie	260.000
Korony czeskie	50.100

Czerwony szantaż.

Grudziądz, 5 listopada.

Państwo nasze przeżywa obecnie groźny kryzys gospodarczy, potęgowany dzikim strajkiem obałamuconych tu i owdzie pracowników kolejowych i pocztowych.

Spróbujmy rozważyć całą sprawę *sine ira et studio.*

Obecnej sytuacji strajkowej nie można *inaczej* określić, niż jako próbę sił rządu i elementów państwowotwórczych z czynnikami rozkładu i przewrotu.

Początkowo mogły być wątpliwości pod tym względem i dlatego można było ostatnie strajki traktować jako walkę ekonomiczną. Teraz już nigdy.

„Głos Pomorski" niejednokrotnie zwracał uwagę na **niskie płace pracowników,** popierając bez zastrzeżeń każdą *zdrową,* **nie rujnującą państwo akcję zarobkową** zorganizowanych robotników czy urzędników w kierunku poprawy materjalnych stosunków.

To też [illegible]cieliśmy w wybuchłym strajku kolejowym widzieć [illegible] wyraz niezadowolenia z gospodarczych warunk[illegible]w.

Niestety sprawa przedstawia się zgoła inaczej. Lewicowcy bowiem i ich organy doszli w zwalczaniu obecnego rządu i — co najważniejsze! — sanacji skarbu, wprost do **zbrodniczego zamroczenia umysłowego.**

Chwytają się dróg i sposobów, na które w innych warunkach, korzystniejszych dla państwa, możnaby splunąć z pogardą.

Lecz teraz to igranie losami kraju — ma wszelkie znamiona *szantażu czerwonego.*

Już warszawski „Robotnik", organ P. P. S., przyniósł zestawienie płac maszynistów kolejowych, którzy hasło strajku rzucili i inne kategorje kolejowców do strajku zachęcili.

Pokazuje się z niego, że pensje maszynistów wahają się od **13—20 miljonów.** Nie są zatem wysokie, ale — powiedzmy otwarcie — są możliwie w stosunku do płac innych dykasterji urzędniczych, czy robotniczych. Już to jedno musiało uderzyć, że **strajk rozpoczyna kategorja pracowników najlepiej uposażonych.**

Drugim momentem ważnym są żądania maszynistów awans do VI stopnia płac, podwójna pensja itp. — żądania, co do których rząd nie mógł zająć innego, niż odmowne stanowisko!

Zestawmy teraz te dwa momenty: ruch wychodzi ze strony najlepiej się mających, stawia się żądanie z góry skazane przez swoją absurdalność na odrzucenie! —

Wypadnie z tego wniosek, że **komuś w Polsce chodziło o to, by część robotników wzburzyć przy pomocy strajku, a zaś przez wysunięcie przesadnych żądań uniemożliwić porozumienie z rządem.**

Tak sprawa stoi dzisiaj!

Strajk jest wybitnie **polityczną robotą,** z czem się już od kilku dni przestali ukrywać aranżerowie!

Rząd warszawski zorjentował się w sytuacji i zrozumiał, że ma do wyboru dwie tylko drogi: albo ustąpić ze stanowiska i puścić je w handel między skrajnemi stronnictwami, albo w walce jemu wypowiedzianej przez żywioły wywrotowe — **zwyciężyć!**

Wybrał to drugie!

I mamy przekonanie, że zwycięstwo to będzie w niedalekiej przyszłości jego udziałem.

Zresztą innej drogi niema, jeśli nie chcemy dojść do tego, do czego doszedł naród rosyjski. Kto inaczej twierdzi — świadomie **oszukuje własne społeczeństwo.**

Wynik sprawy zamordowania śp. Marchlewskiego.

Poznań, 4 listopada.

W sądzie okręgowym w Poznaniu, toczyło się śledztwo przeciw T. **Trzebiatowskiemu** o zamordowanie ś. p. Bolesława **Marchlewskiego,** redaktora „Kurjera Poznańskiego", oraz Z. Wierzbickiemu, oskarżonemu o współudział w zbrodni.

Śledztwo zostało **umorzone,** a to z tego powodu: że dwaj lekarze specjaliści chorób umysłowych, dr. Szarf i dr. Horoszkiewicz orzekli, że **Trzebiatowski jest nieuleczalnie umysłowo chorym i dla otoczenia w wysokim stopniu niebezpiecznym,** i że zarzucony mu czyn, popełnił w stanie zaburzenia umysłu, wykluczającym wolną wolę (**§ 51** ustawy karnej). W szczególności cierpi on na paranoję z urojeniami prześladowczemi i wielkości.

O ile chodzi o Wierzbickiego, to śledztwo nie stwierdziło jakiegokolwiek udziału jego w przestępstwie, potwierdzając jedynie współprace Wierzbickiego z Trzebiatowskim na polu odczytowem i w działalności agitacyjnej antyżydowskiej.

Trzebiatowski został z więzienia odstawiony do **krajowego zakładu psychiatrycznego w Świeciu (Pomorze),** a **Wierzbicki** wypuszczony na wolną stopę.

List z Górnego Śląska.

Dlaczego Śląsk polski traci miljardy na marce niemieckiej?

Z dniem 1 listopada rb. **marka niemiecka przestanie być** w polskiej części G. Śląska oficjalnym **środkiem płatniczym obok** marki polskiej i traktowana będzie odtąd jak inne waluty zagraniczne.

Liczne kantory wymiany w Katowicach, Król. Hucie i innych miastach istniejące, w których dotąd robotnicy, mieszkający w niemieckiej części Śląska a

zatrudnieni na Śląsku polskim,

wymieniali marki polskie na niemieckie, odtąd utracą prawo bytu i będą mogły być na cele pożyteczniejsze użyte.

Czas jednak najwyższy, aby rząd wzgl. ministerstwa skarbu, handlu i przemysłu wydały **nowe rozporządzenia** w **sprawie wygaśnięcia prawa marki niem. na Śląsku polskim wzgl. przepisy co do**

zamiany marek polskich

na niemieckie i wywozu mkn. lub polskich przez zatrudnionych tutaj robotników zagranicę, tak, aby nie odbijało się to niekorzystnie na kursie marki polskiej.

Jest przecież rzeczą znaną, że do dewaluacji marki polskiej w znacznej mierze przyczynia się „dziura", jaką tworzy granica między Śląskiem polskim a Niemcami dzięki przepisom konwencji genewskiej.

Robotnicy zawożą swoje zarobki do Niemiec, tam walutę polską

z wielką stratą

dla siebie **zamieniają na marki niem.,** a tamtejsze banki i spekulanci walutowi za uzyskaną tym sposobem nadwyżkę **skupują potem w Polsce dolary i inne obce waluty,** które znowu wywożą do Niemiec tą samą drogą.

Warto także zrewidować gruntownie ceny taryfy kolejowej do Niemiec, o ile taryfa obliczona jest na marki niem.

Dotąd za 1 mk. p. żąda się na kolei **1000 mk. niem.,** podczas gdy 1 marka polska równa się już **dziesiątkom tysięcy, mk. niem.**

Skarb polski **traci na tem sumy wielomiljardowe.**

Aleksy Pająk.

To i owo.

Wzmaga się obecnie ruch spółdzielczo-mieszkaniowy. —

W Pensylwanji 1.251.000 należy do kooperatyw.

Drugie miejsce zajmuje Ohio, trzecie New Jersey. W Pensylwanji wypada co siódmy mieszkaniec na członka kooperatywy mieszkaniowej. Należy podkreślić, **że najznaczniejszy odsetek stanowią Polacy.** (A u nas nie można by podsycić kulejącego ruchu współdzielczo-mieszkaniowego?!! Red.)

*

Z ostatniej chwili.

Stan oblężenia na Pomorzu

Używanie alkoholu zabronione. — Zebrania i pochody rozpędzić może w razie potrzeby wojsko. — Przyczyną zamiary odwetowe Hohenzollernów.

Grudziądz, 5 listopada.

Na murach miasta Grudziądza pojawiły się dziś w południe plakaty z odezwą Wojewody Pomorskiego, zaprowadzający poniekąd stan oblężenia w Województwie.

Osobnem rozporządzeniem zostaje zakazane używanie alkoholu aż do odwołania.

Zabrania się także zebrań, pochodów i zbiegowisk ulicznych, które ma prawo rozwiązać policja, a w razie potrzeby wojsko.

Przyczyną tego rozporządzenia są niepokojące wieści o nowych awanturniczych krokach ze strony Hohenzollerna, b. następcy tronu niemieckiego, który — jak wiadomo — ma przebywać obecnie w Oleśnicy na Śląsku. —

Sytuacja — jak wspomina odezwa — jest poważną i wymaga spokoju.

Trzeba raz wreszcie rozrzutności kres położyć

Grudziądz, 31 października.

Dwie są przyczyny spadku wartości marki polskiej, działające obok siebie, równolegle.

Jedną jest — **deficytu budżet,** który z powodu katastrofalnego spadku tej marki staje się coraz bardziej deficytowym.

Drugą przyczyną — jest **zakupywanie**

walut obcych,

coraz namiętniejsze, gdy ginie zaufanie do marki.

By przeciwdziałać skutkom pierwszej z tych przyczyn, koniecznością jest dążenie **do zrównoważenia przychodów i wydatków w budżecie przez oszczędności,** idące do granic, na które tylko niezbędność wydatków pozwala, oraz powiększenie dochodów skarbu. Te sprawy dziś wysuwają się na plan pierwszy.

Nie należy jednak nie doceniać działalności drugiej przyczyny — **poszukiwania walut obcych.**

Przed kilku dniami zrzeszenia gospodarcze kupców i przemysłowców przedstawiły p. ministrowi skarbu szereg uwag w sprawie obecnego stanu rzeczy.

Podano przytem jedną cyfrę wprost w zdumienie wprawiającą.

Oto w tym roku **wystawion ojuż 110.000 paszportów zagranicznych.**

Jadący za granicę musi się zaopatrzyć w walutę obcą, **musi więc sprzedać marki polskie.**

Licząc, iż każdy z tych 110.000 wyjeżdżających za granicę potrzebuje na podróż sumy 1000 franków szwajcarskich (taką cyfrę przyjmują zrzeszenia jako przeciętną), otrzymamy kwotę

110.000 franków w złocie,

jako tę, którą na te wyjazdy w tym roku wydano. Według obecnego kursu franka trzebaby dać za nie **37 biljonów marek!**

Jak silnie podrażać muszą te wyjazdy obce waluty! O ile ich kurs przez to się podniósł!

A czy te wyjazdy są konieczne?

Kto się tym wyjazdom bliżej przypatrzył, ten wie, że znaczna część ich jest zgoła zbędną. Polaków włóczy się po Europie niepotrzebnie całe mnóstwo Jadą często nie dla żadnej potrzeby, ale by — przejechać się, przewietrzyć, odetchnąć powietrzem zagranicy, paryskiem zwłaszcza.

Na manję jeżdżenia skarżono się już w dawnej Polsce, jeżdżenia dla przyjemności, bez żadnej potrzeby i korzyści.

Znaną jest rzeczą, iż na wszelkie konferencje międzynarodowe, kongresy itd. wysyła się — i to w dodatku **za pieniądze rządowe — dziesięć osób tam,** gdzieby wystarczyły trzy; **conajmniej pięć,** gdzieby się zgoła mogło bez nas obejść. Ale trudno — musimy wszędzie „reprezentować" — no i reprezentować z szumem, z grandezzą, mieszkać w kosztownych hotelach, jadać

w najdroższych restauracjach

— na koszt rządu oczywista, o ile tylko można Głośna była w zimie ekspedycja polskich 11 narciarzy na zawody w Pyrenejach, która rząd polski kosztowała **podobno 100 miljonów.**

A już do rzędu bardzo smutnej humorystyki należało powszechne oburzenie wywołujące wysłanie na Kubę jednego

z młodszych badaczy,

podobno dla zapładniania tamże pani szympansowej, co zdaniem poważnych uczonych przedstawiało się jako farsa z naukowego punktu widzenia.

Trzeba raz tej rozrzutności położyć kres. I to, czy chodzi o wyjazdy za rządowe pieniądze, czy nawet za własne.

Państwu naszemu strajk powszechny nie grozi.

Energiczna postawa rządu wobec rzeszycieli zamętu.

Warszawa, 4. 11. (Pat.) Na podstawie wyników obrad Rady ministrów z dnia 4 listopada br. stwierdzić należy, że w związku z rozwijaną agitacją strajkową, **ogólne położenie w państwie nie nasuwa żadnych obaw.** Normalna praca idzie swoim torem. Rząd panuje nad położeniem całkowicie.

Rząd zapewni wszystkim pragnącym pracować możność i swobodę pracy oraz wystąpi bezwzględnie przeciw wszelkim próbom szerzenia niepokoju i zamętu.

Warszawa, 4. 11. (Pat.) Wiadomości, nadchodzące **z całego kraju stwierdzają, że położenie w państwie jest zupełnie spokojne,** a nastrój strajkowy ujawnia się bardzo słabo i tylko w paru punktach państwa.

W szczególności ujawnia się on częściowo w Warszawie i w jej najbliższych ośrodkach przemysłowych, i w zagłębiu krakowskiem.

Poszczególni wojewodowie wydali odezwę do społeczeństwa, wzywającą do zachowania nadal w pełni spokoju i podtrzymania pracy.

W województwie krakowskiem, w zagłębiu krakowskiem spokój i porządek, agitacja strajkowa jednak bardzo silna. W woj. **kieleckiem i śląskiem dażności strajkowych dotychczas nie zauważono, podobnie jak w województwie lubelskiem w którem agitacja jest silniejsza.**

W województwie łódzkiem całkowity spokój.

W woj. poznańskiem i pomorskiem spokój. Tendencji strajkowych nie zauważono.

Z działalności Związku Straży Pożarnych na Województwo Pomorskie.

Grudziądz, 5 listopada.

Na zjazd Związku Straży Pożarnych Województwa Pomorskiego przybyło przeszło 20 delegatów z różnych miejscowości Pomorza.

Zjazd rozpoczął się w ub. niedzielę o godz. 10 rano ćwiczeniem grudziądzkiej straży pożarnej. Jako objekt ćwiczeń wybrano dom przy ul. Strzeleckiej u wylotu ul. Kwiatowej. Próbna akcja ratunkowa powiodła się w zupełności i wykazała zadowalniające wyszkolenie i sprawność członków grudziądzkiej Straży Pożarnej. Ćwiczeniom przypatrywała się z zaciekawieniem licznie zebrana publiczność.

Obrady rozpoczęły się o godz. 10½ przedpołudniem w ocalonym od pożaru westibulu „Strzelnicy". Zagaił prezes Związku p. burmistrz Tomczyński z Łasina, witając zebranych delegatów i gości, w pierwszym rzędzie prezydenta miasta p. Włodka i zastępcę starosty p. sekretarza Ziółkowskiego.

Sprawozdanie z działalności związku złożył p. inspektor Kaszewski. Wykazało ono, iż Związek Straży Pożarnych na Województwo Pomorskie znajduje się na najlepszej drodze rozwoju, zakładając ciągle nowe Straże pożarne, organizując różne kursa instruktorskie i szerząc pracę uświadamiającą wśród swoich członków. W ostatnim czasie np. założono 6 nowych Straży Pożarnych na Pomorzu, taka sama ilość Straży przystąpiła do Związku, pozatem zorganizowano 3-dniowy kurs strażacki w Tczewie, zaś inspektor Związku p. Kaszewski osobne oddziały wojskowych straży pożarnych. Zakupiono prócz tego wiele narzędzi dla okolicznych Straży.

Przystąpiono następnie do uzupełnienia zarządu drogą wyborów. Zastępcą prezesa związku wybrano **p.** Kłabuna z Jabłonowa, skarbnikiem — p. Bredefelda, naczelnym sekretarzem — p. Fabiana, zastępcą sekretarza — p. Gawrońskiego, zaś rewizorem kasy został wybrany p. Wawrzynowicz z Tucholi, Prezes związku p. burmistrz Tomczyński przywitał nowych członków zarządu i zachęcił ich do intenzywnej pracy dla dobra Związku.

W dalszym ciągu obrad uchwalono podwyższyć składki członkowskie na 15 000 mk. miesięcznie z ważnością do 1 stycznia 1924 r. Po omówieniu w wolnych głosach różnych żywotnych spraw Związku, zamknięto obrady zjazdu

W sierpniu powróciło przez Anglję z Ameryki do **Polski 37 osób.** W tym samym okresie przejechało przez Anglję do Stanów Zjedn. **730 emigrantów** z Polski.

N… czasie.

…prytna propaganda Sowietów.

…ząd sowiecki zwraca muzułmanom w Turkiestanie …zwany Koran Osmana, uważany za cenną relikwję. …oran ten został przepisany przez Kalifa Osmana …em „kupi" a na jednej ze stronic widać ślady krwi …a, zamordowanego podczas czytania świętego pi-sm…

Doroczne posiedzenie Rady Gospodarczej O. K. Z.

Grudziądz, 5 listopada.

Otrzymujemy ze Zw. O. K. Z. następującą odezwę:

W dniu 10 stycznia br. odbyło się posiedzenie Rady Gospodarczej Z .O. K. Z.

Przewodniczył hr. Ludwik Mycielski, prezes Rady Naczelnej Związku. Posiedzenie zaszczycili swą obecnością: p. gen. Raszewski i p. St. Śliwicki, prezes Kooperatywy Rolnej w Warszawie.

Sprawozdanie z rocznej działalności Wydziału Gospodarczego i komisji dla spraw konwencji z Niemcami złożył kierownik Wydziału p. S. Hulanicki.

Dyrektor p. M. Korzeniewski przedstawił całokształt działalności Wydziału: polityczno-organizacyjnego, prasowego i kulturalno-oświatowego. Po wyczerpującej dyskusji o działalności Związku i programie na przyszłość Rada Gospodarcza uchwaliła następującą odezwę do społeczeństwa:

Odezwa do społeczeństwa:

Stanowiąc Radę Gospodarczą Związku Obrony Kresów Zachodnich w ciągu ubiegłego roku **współpracowaliśmy w całej akcji na polu ekonomicznem i we wszystkich sprawach politycznych i narodowych**, z rozwojem gospodarczym związanych.

Współpraca i cały kontakt doprowadziły nas do przeświadczenia, że Zw. O. K. Z. jest wierny swym hasłom, jako organizacja narodowa, bezpartyjna i pozaklasowa.

Łącząc w sobie ludzi wszystkich sfer społecznych i rozmaitych przekonań politycznych, Związek O. K. Z. podjął działalność tylko w tych sprawach, które są połączone z dobrem Państwa, całego narodu polskiego, wszystkich jego klas i partyj.

Od tych zasad Związek w niczem nie odstąpił, dając wymowny dowód, że tam, gdzie chodzi o dobro Państwa i narodu, można w harmonijnej pracy połączyć różne warstwy społeczne. Pozyskaniem Rządu i Sejmu dla przeprowadzenia niezbędnych ustaw sejmowych i roz porządzeń, uświadamianiem Sejmu, Rządu i Społeczeństwa co do naszych żywotnych spraw na kresach zarodowi całemu, a specjalnie Kresom Zachodnim istotną chodnich, Związek O. K. Z. oddał Państwu naszemu na usługę.

W przeświadczeniu, że działalność Związku O. K. Z. jest potrzebną i nadal pozostanie twórczą i pożyteczną dla narodu i państwa, wzywamy wszystkich członków organizacyj naszych i całe społeczeństwo, iżby w poczuciu obowiązku narodowego, poparło akcję i wysiłki Związku O. K. Z., zapisując się w szeregi jego członków. Od społeczeństwa jedynie zależy utrzymanie i rozwój tej nowej naszej placówki narodowej. —

(Tu następuje lista członków zarządu.

Przyłączając się do powyższej odezwy, członkowie Rady Finansowej Związku Obrony Kresów Zachodnich, poznawszy dokonane dotąd przez **Związek Obrony Kresów Zachodnich prace jak i cele jego i zmierzenia na bliższą i dalszą przyszłość, oraz wiedząc, że zadania te nie mogą być spełnienione bez energicznego poparcia szerokich warstw społeczeństwa polskiego**, zwracamy się

z gorącym apelem

do członków wszystkich stanów i warstw, aby akcję Związku Obrony Kresów Zachodnich poparli

1. **przez zapisanie się na członków organizacji,**
2. **przez jednorazowe lub stałe świadczenia nadzwyczajne na rzecz ważnych programowych celów Związku, w szczególności na prace kulturalno-oświatowe na kresach niewyzwolonych.**

W tym celu odwiedzać będą domy mieszkańców Poznania upoważnione przez Z. O. K. Z. osoby z deklaracją członkowską i podatkową.

Wyrażamy nadzieję, że każdy obywatel i obywatelka spełnią ten narodowy i państwowy obowiązek, wypełniając deklarację członkowską i podatkową.

Wyrażamy nadzieję, że każdy obywatel iobywatelka spełnią ten narodowy i państwowy obowiązek, wypełniając deklaracje członkowską i podatkową.

Nadzwyczajny Zjazd Duchowieństwa

w sprawie zastosowania reformy rolnej do ziemi kościelnej odbędzie się **w piątek, dnia 9 bm. o godz. 10 i pół przed poł. w Poznaniu, na sali Domu Królwej Jadwigi.** Na porządku obrad referaty:

1) Obecny stan sprawy reformy rolnej. - X. St. Adamski. — 2) Dotychczasowa praca „Wydział Obrony". X. J. Kłos. — 3) Wzmożona praca i najbliższe zadania organizacyj katolickich, X. J. Prądzyński.

Duchowieństwo archidjecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej oraz djecezji chełmińskiej zapraszamy; udział gości z innych djecezji pożądany.

Osobnych zaproszeń nie wysyłamy.

Wydział Obrony.

X. J. Kłos, prezes. X. K. Bajerowicz, sekretarz.

Dzień Katolicki

w sprawie zastosowania reformy rolnej do ziemi kościel nej rozpocznie się w niedzielę, 11 listopada o godz. 11 i pół przed poł. (zamiast o godz. 10 i pół) na sali Ogrodu zoologicznego.

Przemawiają: **X. Senator Adamski**, pp. posłowie **Kapałczyński, Ozimina, X. poseł Styczyński.**

Zakończenie obrad o godz. 3 popoł. —

Msza św. odbędzie się o godz. 9 rano w kościele farnym. —

Duchowieństwo, delegatów Lig Katolickich Parafjalnych oraz innych parafjalnych organizacyj katolickich zaprasza

Liga Katolicka, Sekretarjat Generalny.

NB. Wstęp na salę za okazaniem legitymacji, wystawionej przez organizację albo X. Proboszcza.

—** **Pierwszy lód.** W dniu dzisiejszym bardzo wczesnym ranem zaobserwować można było pierwszy lód. Małe zbiorowiska wody zamarzły bowiem tak silnie, że na ich powierzchni utworzyła się grubą na pół palca powłoka lodu. Równocześnie na dachach domów ukazał się szron. Zima zbliża się więc nieuchronnie.

—** **OPERETKA KRAKOWSKA W GRUDZIĄDZU**, która przyjeżdża na dwa gościnne wieczory do naszego grodu, znana już z poprzednich występów, zapowiada się pierwszorzędnie.

Wponiedziałek odegrają artyści operetki „Krysię leśniczankę", melodyjną operetkę „Junony, znaną z ulubionej pieśni „Cesarzu, cesarzu", a we wtorek ujrzymy jedną z najnowszych operetek Kalmana „Dziewczę z Holandji". Ponieważ przyjazd takiej imprezy, liczącej 56 osób, dużo pochłania kosztów, przeto nie wątpimy, że wszyscy sympatycy muzyki i śpiewu pospieszą tłumnie w poniedz. i we wtorek do Teatru Miejsk. (Tivoli). Orkiestra powiekszona będzie przez orkiestrę Urzędników, Izby Sarbowej i Komunalnych, których dochód za granie przeznaczają na odbudowe teatru.

Bilety do nabycia w składzie cygar u p. Wawrzyniaka.

—** **Wolne posady w gimnazjach.** Od 1 lutego 1924 r. wakować będzie stanowisko dyrektora państw. gimnazjum w Nisku, w środkowej Małopolsce. Prócz tego Kuratorjum Pomorskie ogłasza konkurs na kilkanaście posad w gimnazjach swojego okręgu. **Termin wnoszenia podań do 1 grudn. rb.**

—** **Zebr. Stow. Chrześc. Nar. Naucz. Szk. Pow.** Miesięczne zebranie koła grudziądzkiego „Stow. Chrześc. Nar. Naucz. Szkół Powsz. w Polsce" odbyło się w poniedziałek 22 ub. m.

Po zagajeniu przez prezesa p. Staśkiewicza wygłosił referat ku uczczeniu 150-lecia ustanowienia Komisji Edukacyjnej i śmierci St. Konarskiego p. Kalinowski.

Następnie dał szczegółowe sprawozdanie z przebiegu zjazdu prezesów kół p. Zientarski. W toku dalszych obrad podał prezes komunikaty i okólniki Zarz. Okręgowego do wiadomości. Aby ożywić ruch organizacyjny i pobudzić członków do wytężonej współpracy nad dalszem samokształceniem się, wygłoszą na przyszłem posiedzeniu pp. Szwoch i Jus bardzo zajmujące referaty: 1) „Aktualność ustaw Komisji Edukacyjnej"; 2) „Filozofja Krasińskiego".

Pod punktem ustawa o uposażeniu podał prezes do wiadomości najważniejsze artykuły, dotyczące nauczycielstwa a w szczególności nauczycielstwa szkół powszechnych.

—** **Zarząd Oddziału Nar. Org. Kobiet w Grudziądzu** zawiadamia, że zapisy nowych członiń odbywają się w poniedziałki i piątki, w biurze N. O. K. ul. Stara 1 (przy lokalu Czerw. Krzyża) w godzinach od 4 do 6 popoł.

Przy niniejszym zawiadamia się także, że „Kółko miłośników sceny", uformowane przy wydziale kulturalno-towarzyskim **zostało zlikwidowane przez N. O. K.** i niema go samodzielne tory.

—** **Z ruchu związkowego pracodawców stolarskich.** Dzisiaj w poniedziałek o godzinie 7 wieczorem odbędzie się w hotelu „pod Złotym Lwem" zebranie Związku Pracodawców grupy stolarskiej.

—** **Aresztowania.** W ostatnich dniach aresztowano za kradzież Martę Lepke, Praszewskiego Franciszka, Majrowską Bronisławę, Dutczyk Helenę, Stefańskiego Bronisława i Łuczkównę Martę.

Za podpalenie aresztowano Plutowskiego Adama i Plutowskiego Józefa z pow. świeckiego; za wałęsanie się aresztowano w końcu Pietrzaka Władysława.

—** **Kradzieże.** Na szkodę Sierocińca w Tuszewie skradziono w tych dniach bieliznę wartości 20 miljonów.

Większej kradzieży drobiu dopuścił się nieznany sprawca na szkodę rolnika Jana Rotha przy ul. Drogo-lakowej 51. Złodziej wlamał się bowiem do stajni i skradł właścicielowi 20 kur, 4 gęsi i 6 kaczek wartości około 16 miljonów mk.

Prócz tego okradziono w ostatnich dniach robotnika W. Wagnera w Nowym Dworze (pow. grudziądzki) i Konrada Müllera przy ul. Chełmińskiej w Grudziądzu.

—** **Fałszywy alarm.** Niejaki Tomczyński w pijanym stanie zaalarmował Straż Ogniową z aparatu przy ulicy Chełmińskiej. Straż udała się do miejsca alarmowania, lecz ognia żadnego nie zastała. Sprawcę pociągnięto do odpowiedzialności.

Relikwia ta była przechowywana w meczecie Chodja Akhar w Samarkandzie, potem zaś w Petersburgu.

Obecnie Sowiety zwracają ją Turkiestanowi ku niepomiernej radości ludu. To się nazywa mądra proganda.

Katastrofa kolejowa pod Tczewem.

Zderzenie pociągów. — Pięć osób zabitych, a siedem rannych. — W katastrofie ucierpiał wiele i cyrk, który niedawno dawał przedstawienia w Grudziądzu.

Tczew, 3 listopada.

Pociąg osobowy, składający się z parowozu i 4 wagonów tak zwany pendel jechał onegdaj z robotnikami kolejowymi o godz. 9-tej wieczorem ze stacji Miłobądź do Tczewa. **W drodze pomiędzy Zajączkowem a Tczewem wjechał tyłem (ponieważ wracał) na pociąg towarowy, jadący z Tczewa do Gdańska na tym samym torze. Wozy od pendla rozbiły się o parowóz pociągu towarowego a oba parowozy wykoleiły się. Pierwsze trzy wozy od pociągu towarowego również się rozbiły.**

Pociąg towarowy wiózł między innemi sprzęty i personel cyrku, który występował w Toruniu i Grudziądzu, a w Gdańsku miał dać następnego dnia pierwsze przedstawienie. Pierwsze dwa wagony zostały rozbite. Wagony te wiozły żywność i prowiant — trzeci wagon wiózł konie i kilka osób personelu. Jedna z tych osób została ciężko raniona. Jest to Włoch Beppi Preverpi — kilka koni zostało pokaleczonych. Sabotaż nie zachodzi, więc winę ponosi prawdopodobnie zwrotniczy, który puścił pociąg na te same tory. Zabitych **zostało 3 kolejarzy pendla, a mianowicie Czarnecki, Helwig, Jurczyński, wszyscy z Melenina powiatu tczewskiego. Nadto znaleziono jeszcze dwa trupy. Rannych zostało 7-miu kolejarzy.**

Ruch towarzystw.

—** **Baczność Powstańcy i Wojacy!** Zebranie miesięczne odbędzie się dnia 6. 11. 23. o godz. 7,30 w sali „Hotelu Warszawskiego.

Na porządku dziennym bardzo ważne sprawy. Przybycie wszystkich członków konieczne.

Zwolennicy i sympatycy Towarzystwa mile widziani.

Zarząd: Parloch sekretarz.

Ze sportu.

„Pogoń" mistrzem Polski.

Warszawa, 4. 11. (PAT). Finał gry o mistrzostwo Polski między Pogonią a Wisłą: zwycięża Pogoń w stosunku 2:1. Pierwszą bramkę zdobył Wacek Kuchar, drugą Garbień. Dla Wisły zdobył bramkę honorową Kowalski z kombinacji Reymana.

Grę przedłużono o pół godziny, przyczem zwycięską bramkę zdobyła „Pogoń" na **2 minuty przed końcem gry** (w 118 minucie).

Kraków, 4. 11. (PAT). Zawody piłki nożnej między Cracovią a Wawelem zakończyły się wynikiem 2:1.

Wiedeń, 4 11. (PAT). Wynik zawodów piłki nożnej: Rapid — Ostmark **3:0**; Sportsklub — Hakoah **1:1**; Vienna — Simering **2:2**; Wacker — Slovan **3:3**; Admira — W. S. S. **1:1.**

Wiadomości bieżące.

Kalendarz: Wtorek Leonarda bisk. **Wschód słońca 7.6 zachód 4.21. Wschód księżyca 3.38 zachód 3.40.**

Bilans oszczędności polskich w Ameryce.

Polska otrzymuje rocznie 55 miljonów dolarów.

Departament handlu Stanów Zjednoczonych Ameryki północnej przeprowadził w roku bież. szczegółowe badania w sprawie przekazów wysłanych ze Stanów Zjednoczonych do różnych krajów przez emigrantów z tych krajów pochodzących. Z badań tych wynika, że Polska od czasu ukończenia światowej wojny otrzymuje około 55 miljonów dolarów rocznie.

Prezydent Wojciechowski — prezesem honorowym Czerwonego Krzyża

Delegacja Zarządu Głównego Pol. Czerw. Krzyża, w osobach p. Anny Paszkowskiej, p. Henryka hr. Potockiego i p. Zaborowskiego na audjencji u p. Prezydenta Rzeczypospolitej, prosiła p. Prezydenta o przyjęcie godności prezesa honorowego Polsk. Czerw. Krzyża. Pan Prezydent raczył prośbie delegacji odpowiedzieć przychylnie i oświadczył mu godność prezesa honorowego przyjął.

Bibljoteka im. Kopernika w Toruniu.

W Toruniu powstaje wielka bibljoteka publiczna im. Kopernika. Złożą się na nią: dawna bibljoteka Tow. Przyjaciół Nauk, niektóre bibljoteki państw. szkół średnich oraz niemieckiego Kopernikusverein.

Ogromny pożar w Wiewiórkach (Pomorze).

W ubiegły czwartek rano o godz. 8½ wybuchł pożar w Wiewiórkach (Pomorze).

Pastwą płomieni padły zabudowania rolnicze, zboża, pasza, — własność p. Dabrowskiego, właściciela Wiewiórek.

Straty są ogromne i narazie nie dadzą się obliczyć. Ogień prawdopodobnie został podłożony. Nieruchomości były nisko oszacowane, wobec czego właścicielowi grozi kompletna ruina.

Guldeny gdańskie na kolejach polskich

Od 1 listopada za bilety kolejowe z Gdańska do Polski opłata pobierana jest w dwojakiej walucie, mianowicie za przestrzeń od Gdańska do Tczewa w guldenach gdańskich, z Tczewa zaś aż do stacji przeznaczenia w markach polskich.

Wychodźctwo polskie do Rumunji.

Ze względu na coraz częstsze zapotrzebowanie przez Rumunje robotników polskich przeważnie z Wschodniej Małopolski do wyrębu lasów, przewidywanie jest zawarcie umowy resortowej między Polską a Rumunją, celem opieki nad wychodźcami.

O wyższą uczelnię polską w Chicago.

Związek Narodowy Polski, Zjednoczenie rzymsko-katolickie, Związek Polski i inne towarzystwa społeczne projektują otwarcie Polskiego Uniwersytetu ludowego w Chicago.

Port gdański dla celów Polski.

Na zjeździe konsulów Rzeczypospolitej Polskiej w Waszyngtonie postanowiono czynić wszelkie wysiłki, aby import z Ameryki, a właściwie główny jego objekt tj. bawełna, był wyładowany w porcie polskim w Gdańsku, nie zaś w Bremie jak to miało miejsce przedtem.

Powiatowy zjazd Nauczycielstwa w Wąbrzeźnie.

(Od własnego korespondenta).

Wąbrzeźno, 1 listopada.

W niedzielę, dnia 21 bm. odbył się na sali Hotelu „pod Białym Orłem" wspaniały zjazd Nauczycielstwa pow. Wąbrzeskiego i to z zincjatywy „Stowarzyszenia Chrześcijańsko Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powsz. w Polsce."

Na wstępie odśpiewał chór nauczycielski Koła miejscowego hymn Rzeczypospolitej Nowowiejskiego, poczem zagaił zebranie prezes Rektor **Nałęcz.**

Prezes okręgowy poseł Alb **Nowicki** w dwugodzinnym referacie pt. „Zadania naszej organizacji w dobie obecnej" wskazał na prace i zasługi „Sejmowego Koła Nauczycielskiego" jako też Stow. przy uchwalaniu

ustawy uposażeniowej

i ustawy emerytalnej; przedstawiwszy stan organizacji wskazał na podstawy i zasady wielkiej organizacji jako też na pewne chorobliwe objawy, ujawniające się w ostatnim czasie Referent omówił w dalszej części szczegółowo zadania organizacji nauczycielskiej i skończył życzeniem, aby nauczycielstwo powiatu Wąbrzeskiego i nadal tak czynny, ruchliwy i **wzorowy brało współudział** we wszystkich pracach organizacyjnych.

Po wyczerpaniu gruntownej dyskusji i udzieleniu przez referenta odpowiedzi i informacji, uchwalono założyć

Koło powiatowe Stow.

Wybrano zarząd powiatowy, prezesem powiatowym jest p. Rektor **Nałęcz** z Wąbrzeźna, wiceprezesem Rektor **Grochowski** z Kowalewa, I. sekretarzem p. **Noryśkiewicz** z Wąbrzeźna, II. sekretarzem p. **Kownacki** z Kowalewa itd.

Odśpiewaniem hymnu narodowego zakończono śliczny zjazd powiatowy.

W powiecie Wąbrzeskim istnieją dwa Koła Nauczycielskie. które przez połączenie tworzą Koła powiatowe; poleca się, aby nowy zarząd powiatowy zajął się w najbliższej przyszłości założeniem III-go Koła miejscowego, i to w m. Golubiu.

Życie organizacyjne Kół Nauczycielskich naszego powiatu rozwija się wzorowo, Zarządy Kół troszczą się także o sprawy materjalne, jak np. zajmują się zaopatrzeniem swych członków

w żywność i materjały

sprowadzając m. in. **większą ilość cukru;** największą jednak uwagę poświęcają zarządy sprawom ideowym: świadczy o tem utworzenie Koła śpiewackiego, występującego pod kierownictwem i batutą p. Nałęcza; na każdem posiedzeniu wygłaszają członkowie referaty naukowe, odczyty itp.

Ponieważ p. inspektor szkolny p. **Reiski** z urzędu zajmuje się mimo wielkiej ilości sił nauczycielskich i rozległości obszaru inspekcji bardzo ruchliwie i energicznie dokształcaniem nauczycieli przedewszystkiem młodszych i sił pomocniczych, przeprowadzanie lekcji wzorowych i dyskusji metodycznych odbywa się na konferencjach powiatowych i obwodowych. To bowiem należy wszędzie do zakresu działania p. inspektora szkolnego.

Wie o tem p. inspektor szkolny w Wąbrzeźnie i dlatego też jest stosunek do Koła prawidłowy i wzorowy. Tak powinno być wszędzie!

O zdrowotne mieszkania dla robotników rolnych.

Grudziądz, 5 listopada.

Niektóre Starostwa na Pomorzu ogłaszają warunki, jakie posiadać winno każde mieszkanie robotnika rolnego.

Przedewszystkiem mieszkanie robotnika na wsi musi się składać przynajmniej z jednej izby z podłogą drewnianą oraz **komory.** Izby winne być wytynkowane, a conajmniej dokładzie wylepione ze szczelnemi drzwiami i oknami na zawiasach. W oknach muszą być całe szyby. Wapna do bielenia dostarcza pracodawca dwa razy do roku ogółem 30 funtów.

Piwnice winny byc suche. Woda w studniach winna być zdrowa i czysta, stąd cembryny winne być odnawiane. Dostęp do studnien winien być o ile podobna, brukowany, ustępy powinny być w ostatecznej ilości i utrzymywane w porządku i czystości.

Trzymanie inwentarza w mieszkaniu jest stanowczo wzbronione.

—** **Ogień** wybuchł z powodu nieostrożności w mieszkaniu p. Kluzki przy ulicy Brzeźnej nr. 14. Zawezwana Straż ogień stłumiła w samym zarodku.

—** **Tajemnicze zegarki i łyżki srebrne.** Policji śledczej doniesiono w tych dniach, iż niejaki Ludwik Jonas, kapelmistrz z kawiarni Wiedeńskiej i Bombonjery zajmuje się sprzedażą różnych przedmiotów złotych i srebrnych. Śledztwo wykazało, że przedmioty te, a mianowicie zegarek złoty i srebrne łyżeczki należą do właścicielki kabaretu p. Podgórskiej a pochodzą od gości, którzy z braku gotówki zastawili je w zamian za spożyte jadło i napoje.

Istnieje jednak przypuszczenie, że kosztowności te pochodzą z kradzieży. Właścicielka p. Podgórska nie może określić jak wyglądali goście,którzy zastawili u niej te przedmioty.

—** KRADZIEŻE, W tych dniach złodzieje włamali się do restauracji p. Szołczyńskiego w Tuszewie pod Grudziądzem i skradli na 25 miljonów mk. wódek i likierów.

W samem mieście również nie brak było kradzieży w ostatnich dniach. Prof. Fr. Lauenhardowi skradziono np. materjału opałowego za 10 miljonów mk., p, Marcinowi Gruzeli kolejarzowi skradziono wikszą lość bielizny i ubrań wartości 200 miljonów mkś. nadto okradziono dyr. gimnazjum Jana Exnera (węgle z piwnicy) oraz Wiktora Kruszewskiego jubilera z ul. Wybickego (3 pierscionki mniejszej wartości.)

—** OSTRZEŻENIE DLA PASKARZY. W związku ze znaczną zniżką kursu walut obcych wydział walki z lichwą przy komisarjacie rządu w Warszawie ostrzega szeroko sfery kupieckie, że jeżeli nie zastosują się do tej zniżki w swych kalkulacjach i nie obniżą cen towarów, uzależnionych od kursu obcych walut, to w najbliższym czasie postawi ich w stan oskarżenia o pobieranie nadmiernych zysków.

—** **Zniżka cen w drogerjach.** W związku ze spadkiem dolara, artykuły drogeryjne prawie bez wyjątku potaniały od 8 do 10 procent. Jedynie utrzymała się cena octu i parafiny, gdzie spadek dolara zanulował wzrost nałożonej na te artykuły akcyzy. Dalsza zniżka jest przewidywana.

—** **Zakaz przewozu rewolwerów poczta.** W celach walki ze zbrodniczością — Zarząd Główny Stowarzyszenia Policji międzynarodowej — powziął uchwałę zwrócenia się do wszystkich rządów o wydanie zakazu przewozu rewolwerów pocztą.

OFIARY,

Na budowę kościoła we Warlubiu złożono dotąd 14 360 000; za sumę powyższą kupiono najpotrzebniejszy materjał do budowy kościoła.

Niestety! Wszystko to jest kroplą w morzu wydatków, jakie trzeba będzie poczynić aby dom boży stanął Bogu na chwałę, ludziom na pociechę.

Z gorącą tedy troska zwraca się komitet budowy do ofiarności społecznej ufając, że dzięki niej stanie niedługo nowy kościół.

Z Pomorza.

—** **ZIELNOWO, pow. grudziądzki. (Z życia narodowego tutejszej gminy.)** W ubiegły czwartek odbyło się na sali p. Milewskiego przedstawienie amatorskie. Odegrano J. Chociszewskiego igrę czyli komedję dla ludu polskiego i młodzieży „Bartek w sieni piekielnej i w rajskim przedsionku".

Przedstawienie udało się w zupełności. Szczególnie oklaskiwano scenę, w której występowali dwaj pijacy, Bartek i Siódmak, następnie widowisko: sień piekielna z udanemi djabłami i występ „Anioła" w rajskim przedsionku, gdzie odśpiewał prześliczną pieśń „Zrzeczmy się, zrzeczmy nałogu" i wygłosił deklamacje p. t „Do Boga".

Na zakończenie odegrano jeszcze pantominę p. t. „Głuchoniemy", która się także bardzo podobała.

Żywo bije w gminie naszej, którą dawniej sami Niemcy zamieszkiwali, tętno życia polskiego.

Dochód z przedstawienia przeznaczono na zakup podręczników szkolnych dla dzieci ubogich.

—** **RYBAKOWO. (Z ebranie Pow. Zw. Osadn. Roln.).** Onegdaj odbyło się pod przewodnictwem p. Kozłowskiego zebranie powiatowe Zw. O. R. Z referatem przybył gen. sekretarz p. Kunz z Grudziądza. Zebranie było bardzo liczne i interesujące. Szczególnie podniesiono, że sekretarjat nasz w Grudziądzu (3 Maja 10) skomunikował się z kopalnią na Górnym Śląsku, Która zamienia wagon wegli na wagon kartofli, pośrednictwem pod tym względem służy wymieniony sekretarjat ale tylko rolnikom. Po wyczerpaniu porządku obrad zażegnał p. prezes to nadzwyczaj piękne zebranie pocwaleniem Pana Boga. **Na cele związku zebrano dobr. składek 970 000 mk.**

—** **ROBAKOWO. (Boża Męka).** Na gruncie rodaka osadnika p. Słowińskiego powstała pierwsza w naszej wiosce osadniczej Boża Męka na zadokumentowanie polskości i ducha religijnego, jaki ożywia ziemię chełmińską.

Osadnikom naszym, a szczególnie fundatorowi p. Słowińskiemu należy sie za to szczególne uznanie.

—** **WĄBRZEŹNO. (Pożar).** Przez krótki czas nie było w Wąbrzeźnie światła elektrycznego. W domach musiano palić świece. Nic więc dziwnego, że wskutek nieostrożnego obchodzenia się ze światłem, powstał pożar w mieszkaniu kupca p. B. i omało nie spalił się cały dom.

Akcja ratunkowa była bowiem wielce utrudniona, ponieważ oprócz prądu elektrycznego brakło w mieście w tym dniu i wody.

—** **JABŁONOWO. (Ucieczka aresztanta).** Pociągiem idącym z Jabłonowa do Grudziądza transportował policjant dwóch aresztantów. Gdy pociąg zwalniał już biegu w pobliżu stacji Mełno, obaj wyskoczyli z wagonu i zaczęli uciekać. Pociąg wstrzymano i puszczono się za zbiegami w pogoń, lecz policjant zdołał schwytać tylko jednego z nich i to młodszego, podczas gdy starszemu udało się zbiec.

—** **STAROGARD. (Uroczystości żałobne).** W święto Wszystkich Świętych podczas mszy św. pienia kościelne wykonała orkiestra wojskowa, co jest w Starogardzie wielką rzadkością

Popołudniu odbyła się na cmentarzu żałobna **procesja,** w której udział wzięło prawie całe miasto. Wszystkie groby były wspaniale przybrane i oświetlone, a świec dostarczyli miejscowi kupcy.

(Nowe śmiałe włamanie). Tej samej nocy, w której usiłowano się włamać do składu p. Mulczyńskiego, włamano się również do zegarmistrza p. Zielińskiego, któremu z okna, które złodzieje wybili wykradziono kilkadziesiąt zegarków, ogólnej wartości około 100 miljonów marek.

—****SĘPOLNO. (Pomoc dla najbiedniejszych).** W Sępolnie powstać ma niebawem kuchnia ludowa staraniem burmistrza miasta i osobnego komitetu. Z kuchni tej obiady otrzymywać mają najbiedniejsi, zaś w pierwszym rzędzie niezdolni już do pracy.

—** **TCZEW. (Echa strajku kolejowego).** Strajk kolejarzy w Tczewie nie przybrał większych rozmiarów. Zastrajkowali jedynie pracownicy warsztatów kolejowych w Tczewie i Zajączowie i to nie wszyscy. Przez cały czas pociągi kursowały od i do stacji zupełnie normalnie. Większość kolejarzy rozumiejąc trudne położenie kraju do strajku się nie przyłączyła.

(Pożegnanie ustępującego urzędnika). Pan sędzia Marszałek, urzędujący od trzech lat przy Sadzie powiatowym, opuszcza Tczew na zawsze, przenosząc się do wolnego zawodu adwokackiego i otwierając kancelarję adwokacką w Grudziądzu.

Grono najbliższych przyjaciół i znajomych żegnało go przed kilku dniami serdecznie życząc mu powodzenia na nowej placówce.

—** **WEJHEROWO. (Sprawa wywozu gęsi).** Wywóz gęsi z okolic Kaszub do Berlina ustał prawie zupełnie, odkąd handlem w tym kierunku zajęła się Centrala Rolnicza w Wejherowie. Firma ta bardzo często urządza w Wejherowie sprzedaż gęsi możliwie po najniższych cenach, towar zaś nie kupuje od miejscowych i okolicznych gospodarzy, ale sprowadza z dalszych okolic Kaszub.

(Nieporządki na stacji kolejowej). Ponieważ ruch na stacji w Wejherowie zwiększył się mocno z powodu nowego pociągu do Wejherowa, odczuwać się daje mocno brak jeszcze jednego okienka kasowego. Zwłaszcza w dnie targowe panuje na stacji taki natłok o bilety, a wnastępstwie tego wrzask dzikie przekleństwa i popychanie, że dworzec wejherowski robi wrażenie chaderu lub przedsionka piekieł.

—****GDYNIA. (Pożar).** Przed kilku dniami wybuchł ogień w gospodarstwie w pobliżu poczty. Straż miejscowa dopiero po dłuższych wysiłkach zdołała ogień zlokalizować.

*

—** **SOPOT. (Przed zamknięciem jaskini gry).** Jak się „Gazeta Gdańska" dowiaduje, w Sopocie postanowiono podczas ostatniego posiedzenia rady miejskiej utworzyć osobną komisję, która ma rozpatrzyć wszystkie zarzuty odnoszące się do kasyna gry.

Rzeczy ciekawe.

Obraz Rembrandta za . . . dwa i pół szylinga.

Jeden z mieszkańców miejscowości Wensley, w hrabstwie Derby, nabył niedawno na licytacji — jak donoszą dzienniki londyńskie — stary obraz za dwa i pół szylinga.

Obraz ten pokrywała tak gruba warstwa kurzu, że nie można było rozeznać, co przedstawia. Nabywca jednak oddał go do odczyszczenia i oto okazało się, że jest to wspaniały obraz Rembrandta, noszący podpis mistrza i datę 1635 roku.

Rzeczoznawcy potwierdzili autentyczność obrazu. Żaden jeszcze obraz holenderskiego mistrza nie był nabyty tak tanio. (Dwa i pół szylinga równa się dwom i pół markom w złocie).

Jubileusz zapałki.

Rok bieżący jest jubileuszowym dla zapałek.

Do 1820 roku używano wyłącznie saalowego krzesiwa, krzemienia, hubki i t. zw. próchna, otrzymywanego ze spalonych starych szmat płóciennych. Przez ciąg trzech lat następnych już się posługiwano „krzesiwem chemicznem", z którego iskry padały na łatwo zapalna mieszaninę soli i siarki.

W r. 1823 używano flaszeczek z płynem, w którym zanurzano drewienka o końcach zaprawionych chloranem potasu i proszkiem azbestowym. Były to już pierwsze zapałki zwane „maczanemi". Potem przyszły zapałki fasforowo- tarczane, zapalające za potarciem.

Posiadały one tę niedogodność, że zbyt łatwo **były** zapalne i wybuchały w kieszeni. Około r. 1830 **bracia** Pollack w Wiedniu założyli wielką fabrykę zapałek pachnących, które i w Polsce w lat kilkanaście szeroko się rozpowszechniły.

Zapałkami temi, jak wogóle fosforycznemi truło się mnóstwo dzieci, również i kobiet zawiedzionych w miłości. Po roku 1850 doszła kolej na zapałki kolodjonowane, w końcu po wprowadzeniu szwedzkich, ustało niebezpieczeństwo trucizny.

W Polsce przed laty 70 powstały fabryki zapałek siarkowych dymiących i pełnych niezdrowego odoru. Monopol państwowy we Francji w ciągu długich lat utrzymał te zapałki. Włochy zasłynęły z fabrykacji zapałek woskowych, praktyczna Ameryka z płonących na wietrze. —

Dziś mechanicy wysilają się na stosowanie coraz nowych przyrządów do zapalania gazu benzynowego, zastępujących zapałki chemiczne

W Szwecji stulecie istnienia zapałek uświęcono puszczeniem w świat nowego gatunku „zapałek jubileuszowych." —

Sprawy społeczno-gospodarcze.

Podwyżki taks celnych.

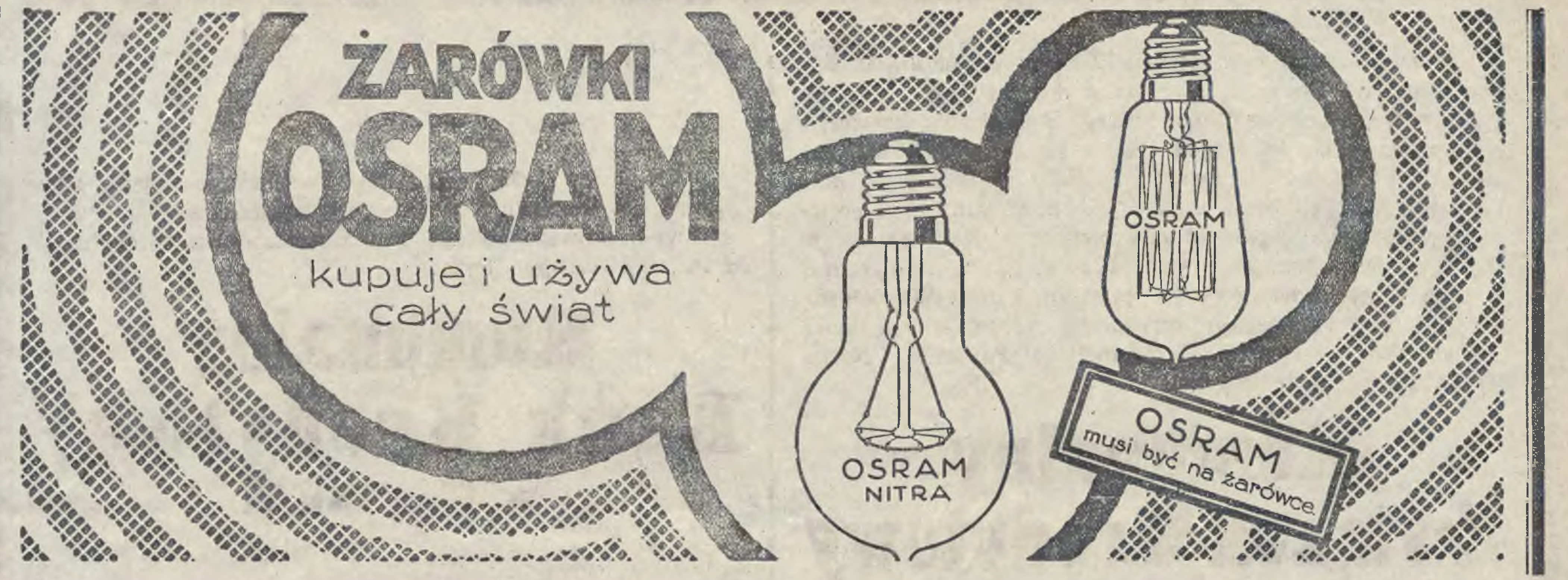
Minister kolei żel. w porozumieniu z min. skarbu wydał rozporządzenie o zmianie i podwyższeniu taksy komisowego pobieranego przez ajencje celne P. K. P.

Na mocy rozporządzenia tego obowiązująca od dnia 25. III. 23 r. „taksa komisowego", pobieranego przez ajencje celne P. K. P. podwyższa się 25-krotnie, z wyjątkiem par. 1 tejże taksy, który otrzymuje brzmienie następujące: od towarów przywozowych, podlegających cłu, ajencje celne pobierają: a) przy wysokości cła do 10 miljonów — 3 procent od sumy cła, lecz nie mniej niż 100 000 marek od przesyłki, b) przy wysokości cła ponad 10 miljonów do 100 miljonów — 300 000 marek, od pierwszych 10 milj. cła — 1 proc. od pozostałej sumy, c) przy wysokości cła ponad 100 miljonów — 1 200 000 marek, od iperwszych 100 milj. — 1/5 proc. od pozostałej sumy etc. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 listopada 1923 r.

Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów.

Dowiadujemy się, że na najbliższem posiedzeniu Komitetu Ekonomicznego Ministrów przewodniczyć będzie wiceprezes Rady Ministrów p. Wojciech Korfanty, godność tę piastować będzie stale. Dotychczas przewodniczył Komitetowi minister skarbu.

Drukarnia Pomorska Tow. Akc. Grudziądz.
Redaktor odpowiedzialny L. Sobociński.

Jako przedstawiciele **Sp. Akc. „HAJNÓWKA" Leśny Przemysł Chemiczny w Puszczy Białowieskiej**, największego tego rodzaju przedsiębiorstwa w świecie, ofiarujemy pod bardzo dobrymi warunkami:

1. **Węgiel drzewny retortowy z drzew liściastych** (dąb i brzoza, mieszany).
2. **Smołę z drzew liściastych**
3. **Aceton**
4. **Alkohol metylowy i spirytus drzewny**
5. **Octan wapnia.** [8984

»UNARD« Towarz. dla Handlu Zagranicznego z ogranicz. por.

w Poznaniu, św. Marcin 43.

Adr. telegr.: Unard, Poznań. Tel. 2606, 3198, 2328.

KSIĘGA ADRESOWA MIASTA TORUNIA

o 500 stronach.

Cena 500.000 mk.

Zamawiać:

WYDAWNICTWO KSIĘGI ADRESOWEJ M. TORUNIA ∴∵ RATUSZ, POKÓJ 25.

7006

Hotel pod Pocztą

ulica Mickiewicza nr. 26.

Kiszki z kapustą

O liczny udział uprasza (7011

A. Egler, gospodarz.

Wielka Sprzedaż

Od wtorku 7 bm. po najniższych cenach hurt

towarów galanteryjnych

Lustra, kałamarze, popielniczki i t. d.

Łóżka żelazne z materacami, wózki dla dzieci itd.

Tylko dopóki zapas starczy!

Grudziądz, ulica Lipowa nr. 5 (róg ulicy Koszarowej). 7016

O R Z E Ł

TEATR ŚWIETLNY

Od poniedziałku do środy

Romans Akrobaty

(Cyrk Francesco)

dramat cyrkowy w 6-ciu częściach.

W rolach głównych znakomita i urocza **Marja Pankau**.

Oprócz tego: **Komedja w 2 aktach.**

Od czwartku ostatnia część 3 i 4, razem 12 akt. **Cuda Dżungli.**

Szmaty

czyste do czyszczenia maszyn kupuje w mniejszych i większych ilościach

Drukarnia Pomorska.

Restauracja Seick

Szewska 16

We wtorek, dnia 6 listopada

Kiszki z kapustą

W środę, dnia 7 listopada

Flaki

7018

Zamienimy kompletną, 27 metrów długą

transmisję

z 25 tarczami, od 34 centymtr. do 1 metra średnicy (z tych jest 7 tarczy z potrójną zamianą), i inne przynależności

na 2 motory elektryczne

5—6 P. S. 220 wolt, za ewtl. odpowiednią dopłatą

Drukarnia Pomorska Tow. Akc. Grudziądz.

Organizujące się 8827

Studium Teatralne

(Teatr Objazdowy i Szkoła Filmowa)

uprasza wszystkich, mających prawdziwe zamiłowanie do **teatru** i pragnących wypróbować swoje siły sceniczne, zgłosić się pod adresem: **Plac 23-go Stycznia nr. 11** w godzinach 10—12, 4—6.

Artysta-malarz **A. Wysocki.**

Buchalterki

rutynowanej, oraz biegłej

maszynistki

poszukuje natychmiast

F-a. Żywnopol

Uwzględniamy siły samodzielne, znające dokładnie w mowie i piśmie języki polski i niemiecki. [8989

Sprzedawca

lub

sprzedawczyni

względnie urzędnik (czka)

do przyjmowania klienteli poszukiwany do składu mebli. Język polski i niemiecki wymagany. Zgłoszenia Sp. Akc. **„Strug" Grudziądz.** [8987

Stary ołów

kupuje

Drukarnia Pomorska.

Sprzedaże

Ulster zimowy i płaszcz damski do sprzedania Sobieskiego 9, part. [8279

Stół wyciągany 4 krzesła na sprzedaż [7010 Ogrodowa nr. 33, part. l.

Klacz wierzchowa rasowa, ujeżdżona, na sprzedaż Słowackiego 4, III p. prawo od 4—6.

Kupna

Kupimy kasę żelazną Zgłoszenia do Głosu Pomorsk. pod nr. 7013.

Posady

STARSZY kołodziej z własnemi narzędziami poszukuje zatrudnienia. Łaskawe zgłoszenia do Głosu Pomorskiego pod nr. 9000.

Urzędnik gospodarczy 21 letni, katolik, z $2\frac{1}{2}$ letnią praktyką gospodarczą, wolny od wojskowości, posiadający pierwszorzędne świadectwa, poszukuje posady od zaraz lub później na majątku ziemskim od 800 do 800 mórg. Łaskawe oferty do: Agentury pocztowej Słup pow. Grudziądz (8287

3 starszych ślusarzy 2 starszych tokarzy i 2 starszych kotlarzy z dłuższą praktyką w reperacjach maszyn rolniczych, parowych i przemysłowych przy wspólnem mieszkaniu poszukują [9002 **Piotrowski i Ska., Kruszwica.**

Dobra młodsza męska siła kancelaryjna potrzebna. Zgłoszenia do Gł. Pom. pod nr. 7014.

Poszukuję od zaraz **starszego człowieka** któremu samodzielne prowadzenie oddziału powierzyć można i który z buchalterją obeznany jest [7071 **F. Dumont**, hurtownia towarów, **Grudziądz**, Pańska 17.

Sekretarza- 7005 **Kasjera** poszukuje od zaraz **Dom Marusza**, p. Grudziądz.

Posukuję od zaraz **Dziewczyny do dzieci** w średnim wieku (mniejwięcej lat 18) z uczciwej familji. **C. M. Powałowski.** Toruńska nr. 4. [7007

Dzielną dziewczynę umiejącą samodzielnie gotować, poszukuje natychmiast [7008 **C. M. Powałowski**, Toruńska nr. 4.

Poszukuję od zaraz **starszą dzielną modniarkę** z łącznością familijną. **M. Rohdówna, Jabłonowo** (Pom) **Skład kapeluszy damskich.** [8281

Dziewczę z porządnego domu, **do posługi i dziecka** najlepiej sierota, któraby znalazła dobry przytułek, może się zgłosić w Głosie Pomorsk pod 7012. Pośrednictwo rodziców wzgl. opiekunów pożądane.

Poszukuję dla mego syna **miejsca** [8289 **jago uczeń** w jakimkolwiekbądź zakładzie kupieck. (zbożowym, manufaktaryjn. lub kolonjalnym). Łask. zgłosz. uprasza. **Fr. Krueger**, ul. Groblowa nr. 50.

Mieszkania

ZAMIENIĘ 7 pokojowe mieszkanie w Toruniu na Bydgosk. na takie lub mniejsze w Grudziądzu. Łask. zgłosz. do Głosu Pomorsk. pod nr. 8253

Poszukuje się **jednego lub dwuch umeblow. pokoji** Zgłoszenia do Głosu Pomorsk. pod nr. 8999.

Poszukuję pokoju umeblow. od zaraz. Zgłoszenia do Głosu Pom. pod nr. 8280.

Umeblow. pokoj do wynajęcia Ogrodowa 29, II. [8221

3 pokoje w śródmieściu **jeden umeblowany** wynajmę na biura prywatne lub jaki **interes.** Wysoki parter. Zgłoszenia do Głosu Pomorsk. pod nr. 8288.

Pokój umebl. z całem utrzymaniem do wynajęcia. Także wydaje się prywatne obiady Kościuszki 5, II p. lewo.

Pokój umebl. do wynajęcia 8283 Groblowa 11, I na lewo.

Dzierżawy

Składu za odp. dzierżawę lub odstępne poszukuję od zaraz. Oferty pod 7009 do Głosu Pomorskiego.

Restauracja blisko Grudziądza, z salą i kilku ubikacjami rest. z komfortem urządz., jakoteż z parkiem i kręgielnią do wydzierż. najchętniej samotnemu panu. Oferty pod nr. 8284 do Głosu Pom.

Różne

Karty od- i zameldowania dla Hoteli poleca **Drukarnia Pomorska**, Grudziądz Groblowa 27/29

Na mocy uchwały Sejmiku Związku Komunalnych Kas Oszczędności w Poznaniu, powziętej w dniu 14 grudnia 1922 r., a zatwierdzonej uchwałą Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 16 stycznia 1923 r. (L. dz. U. 123/23 S. A.) jakoteż na zasadzie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 maja 1923 r. (Dziennik ustaw R. P. Nr. 55 poz. 390) i postanowienia Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dnia 20 sierpnia 1923 r. (L. 5161/III) wszedł w życie nowy statut zrzeszenia powiatów i miast Województw Poznańskiego i Pomorskiego, istniejącego dotychczas pod nazwą „Związek Komunalnych Kas Oszczędności w Poznaniu“. Nazwa tego zrzeszenia brzmi obecnie:

Komunalny Związek Kredytowy w Poznaniu

Na mocy §§ 33 i 107 statutu Komunalnego Związku Kredytowego w Poznaniu w miejsce dotychczasowej firmy przedsiębiorstwa bankowego Związku (Bank Komunalny Kas Oszczędności w Poznaniu) wstępuje firma:

Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu

Wyciąg ze statutu Komunalnego Związku Kredytowego w Poznaniu:

§ 1. Komunalny Związek Kredytowy jest Związkiem, utworzonym na mocy ustawy o związkach celowych z dnia 19 lipca 1911 r. (zbiór ustaw, str. 115). Według § 6 tej ustawy i § 4 niniejszego statutu Związek posiada prawa korporacji publicznej.

§ 2. Związek ma na celu popieranie wszelkich bezpośrednich i pośrednich interesów związków komunalnych natury pieniężnej, finansowej, kredytowej i w ogólności gospodarczej.

§ 3. Siedzibą Związku jest miasto Poznań.

§ 4. Członkiem Związku może być za jego zgodą każdy powiat i każda gmina Województw Poznańskiego i Pomorskiego.

§ 5. Przyłączenie powiatu (gminy) postanawia Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu na podstawie uchwały sejmiku powiatowego (rady miejskiej, gminnej) oraz oświadczenie wydziału powiatowego (magistratu, zarządu gminnego).

§ 8. Związek pobiera od swych członków na pokrycie kosztów, połączonych z utrzymaniem urządzeń Związku, składki.

§ 9. Członkowie Związku odpowiadają wobec Związku za jego zobowiązania swym majątkiem i swą siłą podatkową w tym samym stosunku, w którym są obowiązani do opłacania składek.

§ 11. Władzami Związku są: a) Sejmik Związku, b) Wydział Związku, c) Komisja Rewizyjna, d) Prezes Związku.

§ 12. Sejmik Związku składa się z delegatów członków. Każdy członek może wysłać tylu delegatów, ile mu na Sejmiku Związku przysługuje głosów, najwyżej jednak 4 delegatów.

§ 19. Wydział Związku składa się z 12 członków, wybranych z grona delegatów członków Związku, przy uwzględnieniu stosunku ogólnej ilości głosów członków z Województwa Poznańskiego do ogólnej ilości głosów członków z Województwa Pomorskiego.

§ 23. Wydział Związku jest powołany do powzięcia uchwał we wszystkich sprawach, które należą do zakresu działania Związku, a nie są zastrzeżone Sejmikowi Związku w szczególności Wydział Związku a) ustanawia regulaminy i instrukcje, b) nadzoruje czynności Prezesa Związku oraz innych podległych mu organów wykonawczych Związku, c) przyjmuje i rozpatruje zażalenia na działalność tych organów d) uzgadnia ich współpracę.

§ 27. Do sprawdzania rachunków Związku łącznie z rachunkami Banku ustanawia się Komisję Rewizyjną, złożoną z trzech członków oraz tyluż zastępców, których wybiera Sejmik Związku corocznie z grona delegatów członków Związku.

§ 29. Prezesa Związku wybiera z pośród siebie Wydział Związku na czas jego przynależności do Wydziału Związku.

§ 30. Prezes Związku jest naczelną władzą wykonawczą Związku i reprezentuje go na zewnątrz, tak przed jak poza sądami.

§ 31. Zakres działania Związku obejmuje wszelkie czynności, które służą do osiągnięcia celu, oznaczonego w § 2. Do czynności tych należy mianowicie: 1. Utrzymywanie Biura Związku. 2. Prowadzenie przedsiębiorstwa bankowego. 3. Rewidowanie kas oszczędności, banków komunalnych i kas komunalnych. 4. Urządzanie kursów instrukcyjnych dla urzędników i funkcjonarjuszów kas oszczędności, banków komunalnych i kas komunalnych. 5. Wydawnictwo czasopisma Związku.

§ 33. Przedsiębiorstwem bankowem Związku jest Komunalny Bank Kredytowy. Pod tą firmą, zapisano do rejestru handlowego, wykonuje Związek wszelkie czynności bankowe, nabywa prawa i przejmuje na siebie zobowiązania. Według § 1808 kodeksu cywilnego oraz art. 76 ustawy wykonawczej do kodeksu cywilnego posiada Bank przywilej pupilarnej pewności.

§ 35. Bank jest wyposażony przez Związek w kapitał zakładowy, utworzony z nadzwyczajnych składek członków Związku —.

§ 41. Komunalny Bank Kredytowy obejmuje następujące działy: 1. Dział Bankowy. 2. Dział Komunalny. 3. Dział Hipoteczny oraz 4. Dział Handlowy.

§ 44. Do zakresu czynności Działu Komunalnego należy: 1. udzielanie długoterminowych pożyczek komunalnych, 2. wydawanie obligacji komunalnych oraz 3. załatwianie wszelkich innych spraw w celu popierania długoterminowego kredytu komunalnego.

§ 75. Do zakresu czynności Działu Hipotecznego należy: 1. udzielanie pożyczek hipotecznych, 2. wydawanie abligacji mieszkaniowych, oraz 3. załatwianie wszelkich innych spraw w celu popierania długoterminowego miejskiego kredytu hipotecznego.

§ 93. Do zakresu czynności Działa Handlowego należy: 1. prowadzenie towarowego interesu komisowego w zastosowaniu do potrzeb związków komunalnych, 2. pośredniczenie w zawieraniu umów przez związki komunalne w przedmiocie nabywania i zbywania towarów wszelkiego rodzaju, oraz 3 załatwianie wszelkich innych spraw, wynikających z czynności, wymienionych pod 1. i 2.

§ 102. Związek pozostaje pod nadzorem państwowym.

§ 103. Komisarz Rządowy ma prawo wglądnąć w całą gospodarkę Banku, w szczególności brać udział, o ile chodzi o sprawy Banku, w posiedzeniach Wydziału Związku i w zebraniach Sejmiku Związku, na które winien być zawsze wczas zapraszany.

§ 104. Rozwiązanie Związku postanawie na skutek odpowiedniej uchwały Sejmiku Związku, Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu.

§ 197. Statut niniejszy wchodzi w miejsce statutu Związku Komunalnych Kas Oszczędności w Poznaniu, uchwalonego w dniu 28 listopada 1921 r. na Sejmiku Związku Żyrowego Kas Oszczędności w Poznaniu.

Biura nasze znajdują się

przy ul. 27 Grudnia 8

Komunalny Związek Kredytowy w Poznaniu
Korporacja prawa publicznego

Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu
Instytucja bankowa prawa publiczeego o pupilarnej pewności